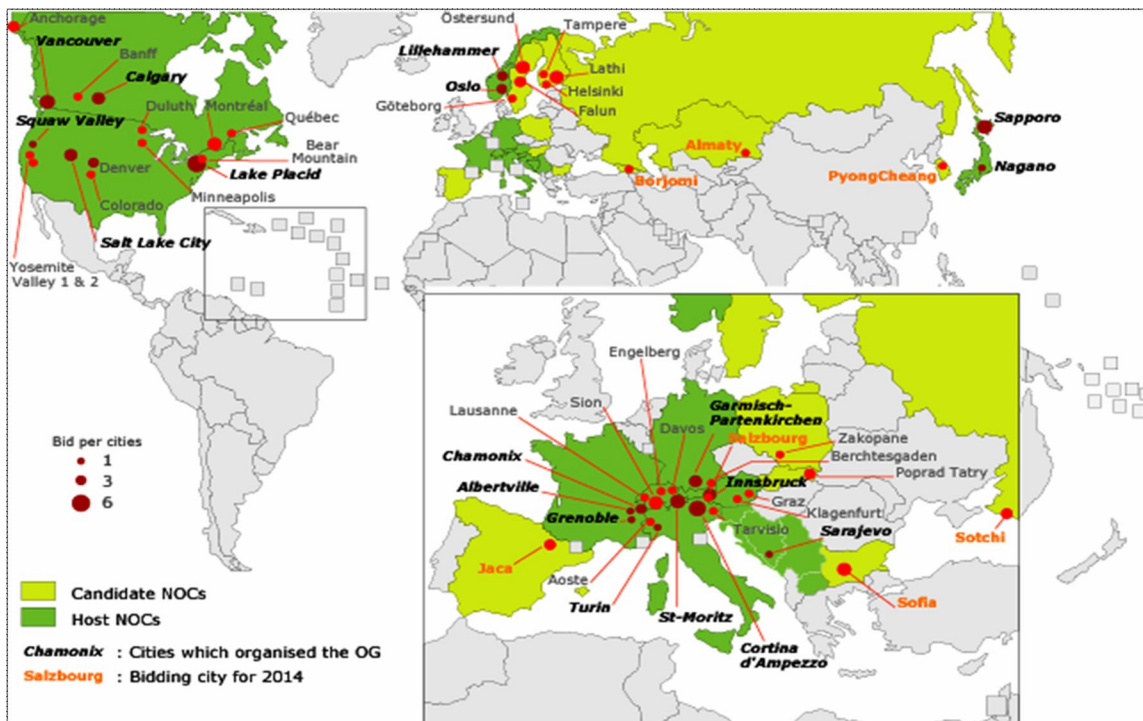

Stručná história zimných olympijských hier

V regióne Piemontu napísali zimné olympijské hry vo februári 2006 jubilejnú dvadsiatu kapitolu svojej histórie. Nebyť vynútenej vojnovnej prestávky, boli by to už XXII. zimné olympijské hry. Na rozdiel od letných her, ktoré sú o 28 rokov „staršie“, sa však zimné podľa dávneho rozhodnutia Medzinárodného olympijského výboru číslujú inak. Kým v prípade letných Hier olympiády dostali svoje poradové číslo aj hry, plánované na roky 1916, 1940 a 1944, ktoré sa v dôsledku celosvetových vojnových požiarov neuskutočnili, u ZOH sa číslujú len tie, ktoré sa naozaj konali. Poradové číslo jeden dostali ZOH 1924 v Chamonix - a poradové číslo dvadsať sa navždy spojí so ZOH 2006 v Turíne.

Miesta konania zimných olympijských hier na mape sveta a detailne na mape Európy, kde sa odohrala drvivá väčšina ZOH. Dejiská ZOH sú vyznačené tučným písmom a ich krajiny tmavozelenou farbou., Svetlejšie písmo označuje mestá, ktoré sa neúspešne uchádzali o usporiadanie ZOH (aj náš Poprad-Tatry) a svetlozelená farba ich krajiny. Ilustrácia MOV.

ZIMNÉ ŠPORTY NAJPRV V LETNOM PROGRAME

Treba hneď na úvod povedať, že olympijská história zimných športov je podstatne staršia, než eviduje kronika samotných ZOH. Krasokorčuľovanie sa objavilo už v programe letných OH v roku 1908 v Londýne. Na nasledujúcich OH 1912 v Štokholme síce chýbalo, pretože Švédi sa vyhovorili, že na rozdiel od Londýna nedisponujú ľadovým palácom, ale po vojnovnej prestávke znovu bolo v programe letných OH. Stalo sa tak v roku 1920 v Antverpách, kde sa navyše hral aj prvý olympijský turnaj v ľadovom hokeji.

Zakladateľ novovekých olympijských hier a dlhoročný prezident Medzinárodného olympijského výboru barón Pierre de Coubertin presadzoval integritu Hier olympiády, nechcel ich samostatnú zimnú vetvu. Aj preto sa za jeho éry zimné športy (ale len

tie, ktoré sa vykonávajú na ľade, nie na snehu) sporadicky objavili v programe letných hier. Svet tak musel na prvé zimné olympijské hry čakať veľa rokov po aténskom letnom prvom vydaní novovekých OH v roku 1896.

PREMIÉRA SA OLYMPIJSKOU STALA DODATOČNE

Čas zimnej olympijskej premiéry prišiel až od 24. januára do 4. februára 1924 vo francúzskom Chamonix. Tamojšie súťaže však boli takpovediac len „príveskom“ letných hier v hlavnom meste tej istej krajiny Paríži a neboli spočiatku uznané za ich súčasť. Historicky prvé ZOH v čase svojho trvania teda ešte zimnými olympijskými hrami neboli. Oficiálne niesli názov Medzinárodný týždeň zimných športov. Súviselo to so Severskými hrami v nórskom Holmenkollene. Škandinávia v zimných športoch v tom čase udávala tón a najmä Švédi a Nóri sa obávali, že by sa nové zimné multišportové hry s prívlastkom „olympijské“ mohli stať nebezpečnou konkurenciou pre ich tradičné podujatie.

Týždeň zimných športov v Chamonix sa však vydaril nad očakávanie, čo utvorilo predpoklady na jeho dodatočné uznanie za I. zimné olympijské hry. Na návrh českého člena MOV Josefa Rösslera-Ořovského k nemu došlo na VIII. olympijskom kongrese v júni 1925 v Prahe. Škandinávci tam ustúpili zo svojej dovtedy nezmieriteľnej pozície.

Z DVADSIATICH ZOH AŽ DESAŤ HOSTILI ALPY

Hostiteľmi dovedna 20 zimných olympijských hier sa odvtedy stalo dovedna 17 miest. Len švajčiarsky St. Moritz (1928 a 1948), americký Lake Placid (1932 a 1980) a rakúsky Innsbruck (1964 a 1976) dostali právo usporiadať ZOH až dva razy. Trinásťkrát sa ZOH konali v Európe (trikrát vo Francúzsku, dvakrát v Nórsku, Švajčiarsku, Rakúsku a v Taliansku, raz v Nemecku a v bývalej Juhoslávii), päťkrát na americkom kontinente (štyri razy v USA a raz v Kanade) a dvakrát v Ázii (oba razy v Japonsku). Až desaťkrát zavítali biele olympiády do oblastí Álp!

V období druhej svetovej vojny sa ZOH dvakrát neuskutočnili. ZOH 1940 sa mali konať najprv v japonskom Sappore, ale po japonskom prepadnutí Číny MOV prideliť usporiadateľské právo švajčiarskemu St. Moritzu. Keď však MOV a Medzinárodná lyžiarska federácia odmietli účasť učiteľov lyžovania na olympijských súťažiach (podľa vtedajšej Olympijskej charty boli považovaní za profesionálov, pretože sa živili športovou aktivitou), Švajčiari sa organizácie hier zriekli. ZOH potom malo už druhý raz za sebou organizovať známe zimné stredisko nacistického Nemecka Garmisch-Partenkirchen. Tieto hry sa však v dôsledku vojnového besnenia napokon neuskutočnili, takisto ani ZOH 1944. Tie pre zmenu mali byť v Cortine d'Ampezzo v Taliansku, v tom čase tiež fašistickom štáte.

KRÍZOVÉ OBDOBIE BIELYCH OLYMPIÁD

Zrušenie hrozilo zimným olympijským hrám ešte raz, napriek mierovým časom. Usporiadateľstva ZOH 1976 sa totiž pre finančné problémy vzdal americký Denver. Našťastie, zastúpiť ho dokázal rakúsky Innsbruck, ktorý mal potrebné stavby vybudované ešte pre ZOH 1964. Okrem toho čelili zimné olympijské hry problémom najmä v súvislosti so zjazdovým lyžovaním. V očiach ortodoxného zástancu čistého amaterizmu Averyho Brundagea z USA (na čele MOV stál v rokoch 1952 – 1972) bolo profesionálnym športom, a jeho protagonisti z toho mali problémy. Najtvrdšie to dostal pocítiť špičkový rakúsky zjazdár Karl Schranz, ktorého pre porušenie predpisov o amaterizme vylúčili zo ZOH 1972.

Žiaľ, za Brundageovej éry celkove dospeli zimné olympijské hry takpovediac do slepej uličky. Vtedajší prezident MOV nemal pre zimné športy veľa pochopenia a keďže vtedajšie sviatky pod piatimi kruhmi neboli lukratívne, bielym olympiádam hrozil zánik.

ROZMACH ZOH ZA SAMARANCHA A ZMENA ICH CYKLU

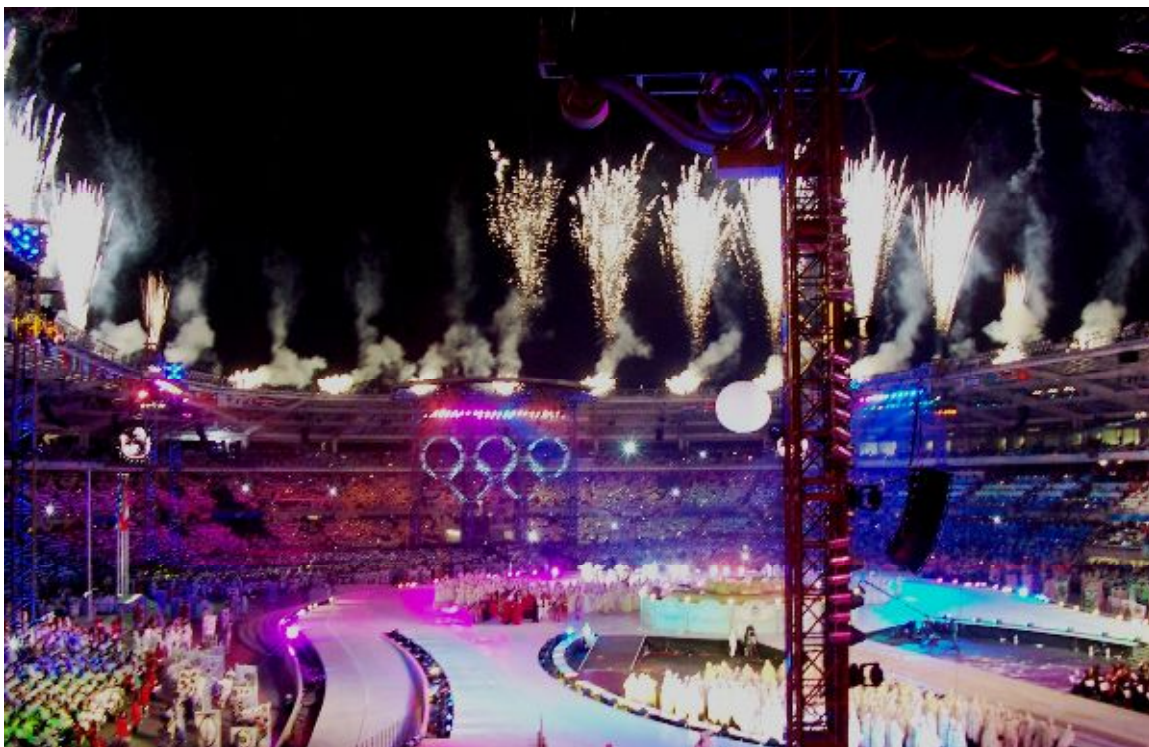
Vývoj sa však potom počas éry Michaela Morrisa Killanina pohol dosť dopredu a veľkú rýchlosť nabral najmä po tom, čo v roku 1980 prevzal funkciu šéfa olympijského hnutia Juan Antonio Samaranch. Na ZOH 1988 v Calgary už povolili štart aj zjazdárom, ktorí vlastnili poloprofesionálnu tzv. B-licenciu (predovšetkým švédsky slalomársky fenomén Ingemar Stenmark), a v 90. rokoch minulého storočia nastala priam revolúcia. Na ZOH 1994 vďaka nej mohli štartovať aj viacerí krasokorčuliari, ktorí predtým pôsobili medzi profesionálmi, a počnúc ZOH 1998 v Nagane sa olympijské brány otvorili aj pre hokejových multimilionárov z NHL.

V roku 1986 Medzinárodný olympijský výbor odsúhlasil zmenu cyklu ZOH. Toto rozhodnutie bolo motivované finančnými dôvodmi. Jednak MOV potreboval zinkasovať viac peňazí z predaja vysielacích práv (keby sa OH aj ZOH naďalej konávali v tom istom roku, od televíznych spoločností by sa nedalo získať toľko peňazí) a jednak chcel, aby sa náklady národných olympijských výborov na zabezpečenie účasti na OH a ZOH rozložili do rôznych rokov. Posledné zimné hry v priestupnom roku sa uskutočnili v Albertville 1992. Potom sa ZOH presunuli na párne roky uprostred olympijského cyklu, takže ďalšie boli už o dva roky v Lillehammeri. ZOH v Nagane 1998, Salt Lake City 2002 a v Turíne 2006 sa už riadili podľa iného kalendára ako predtým.

NEUSTÁLE ROZŠIROVANIE PROGRAMU

Kým súťaže na letných olympijských hrách dosiahli už dávno taký gigantický rozmer, že MOV pred niekoľkými rokmi schválil limity pre počet účastníkov, športov i disciplín, zimné olympijské hry sa stále rozrastajú. Predovšetkým po nástupe Juana Antonia Samarancha do funkcie prezidenta MOV v roku 1980 zaznamenali búrlivý rozmach. A to aj napriek tomu, že v Olympijskej charte je stále zakotvená zásada, že v programe zimných olympijských hier môžu byť len športy, vykonávané na snehu, alebo na ľade. Dôkaz tempa rozvoja? Kým napríklad ešte v programe ZOH 1984 bolo len 39 disciplín, v Turíne 2006 sa už súťažilo v 84 disciplínach!

Len v uplynulom desaťročí sa do olympijského programu nielenže vrátil skeleton, ale na scéne sa zjavili aj curling (kedysi ukázkový šport), snoubording a ženský ľadový hokej. A vo Vancouvri 2010 prídeme rad aj na novú lyžiarsku disciplínu – skikros...

Záverečný ceremoniál ZOH 2006 v Turíne. Foto Ľubomír Souček.

Bielym olympiádam dnes zánik už naozaj neohrozí. Ich usporiadanie je nemenej lákavé ako v prípade letných olympijských hier. MOV si v posledných pätnástich rokoch môže dejisko ZOH vyberať prinajmenšom zo šiestich kandidátov. Dvakrát sa o usporiadanie ZOH uchádzal aj slovenský kandidát. Poprad-Tatry podal oficiálne kandidatúry na usporiadanie XIX. ZOH v roku 2002 a XX. ZOH v roku 2006.

ĽUBOMÍR SOUČEK